

ökad mängd hypoxantin förekommer i kammarvatten hos barn som dött i SIDS, vilket talar för en föregående hypoxi. Blackwell och medarbetare lanserar hypotesen om infektion och inflammation som orsak till SIDS och knyter ihop den teorin med kroppsläget och rökningens betydelse.

Hugo Lagercrantz och medarbetare från Stockholm redovisar stöd för bristande autonom kontroll som bidragande orsak till SIDS, en teori som har stöd av många andra forskargrupper medan B Kaada menar att s k fear paralysis kan förklara nästan alla fakta kring plötslig spädbarnsdöd. Den nya zeeländska forskargruppen med Mitchell och medarbetare menar att s k co-sleeping, dvs att barnet sover i föräldrarnas säng, ökar risken för SIDS medan risken minskar om barnet sover i egen säng men i föräldrarnas sovrum.

Josef Milerad och flera andra diskuterar prediktiva test, ett på sikt kanske lovande område. Slutligen kan nämnas de långvariga och djupgående familjekonsekvenserna av SIDS, som bla redovisas av Vance och medarbetare.

Värdefulla fakta

I den här boken blandas fakta och teorier kring detta gåtfulla tillstånd, som fortfarande är den ledande orsaken till spädbarnsdöd efter första levnadsveckan i flertalet västländer.

Boken kan i hög grad rekommenderas till dem som vill lära mer om SIDS och inte minst om den aktuella forskningsfronten, och till alla som vill fördjupa sig i olika aspekter av ämnet. •

Kontroversiella teser om helhetssyn

Inge Dahn. **Helhetsideologin. En analys av begreppen hälsa och helhetssyn.** 176 sidor. Lund: Studentlitteratur, 1996. Pris ca 330 kr. ISBN 91-44-49021-6.

Recensent: docent Finn Rasmussen, överläkare, epidemiologiska basenheten, Institutet för miljömedicin, Stockholm.

Boken bygger på ett antal föreläsningar som hållits i grundutbildningen av läkare

och sjuksköterskor samt i vidareutbildningen av sjuksköterskor och andra vårdpersonalkategorier. Boken innehåller 13 korta kapitel: »Vårdsituationer», »Synsätt och sjukdomssyn», »Biomedicinsk sjukdomsuppfattning», »Social sjukdomsuppfattning», »Synliggörande av individen i humanistisk sjukdomsuppfattning», »Hälso- och helhetssyn», »Hälsosituation», »Avbildning», »Vårdbilder», »Alternativ och teser».

Helhetssynen ovetenskaplig

Boken inleds med ett antal patientfall eller vårdsituationer, som i senare kapitel diskuteras i relation till det biomedicinska, det samhällsvetenskapliga och det humanistiska sjukdomsperspektivet. I dagens Sverige torde det vara okontroversiellt att dessa tre vetenskapliga synsätt ger olika bilder av hälsa och sjukdom.

Lite mer anmärkningsvärt och grundläggande i denna bok är författarens tes att dessa vetenskapliga perspektiv inte går att sammanföra till en helhetsbild; i alla fall inte på ett vetenskapligt sätt. För förståelse av flera av dagens dominerande folkhälsoproblem (övervikt, tobaksrökning, alkoholmissbruk m fl) behövs det biomedicinska såväl som det samhällsvetenskapliga och humanistiska perspektivet. Enligt författaren kan dessa olika perspektiv på sjukdom dock inte sammanföras vetenskapligt men väl ideologiskt, om det finns ett mål som de olika perspektiven underordnas. Boken handlar således i huvudsak om hur olika synsätt och perspektiv påverkar samspelet mellan patienter och personal och relationerna och klimatet på en vård-enhet.

I boken har stort utrymme använts för att diskutera hur enskilda människor egentligen skapar sig en sammanvägd inre bild av en del av verkligheten, t ex sjukvårdsapparaten. Från sådana inre bilder skapar vi oss yttre bilder som kan vara konventionella, konstnärliga, vetenskapliga eller ideologiskt målinriktade.

En viktig fråga som författaren ställer sig och försöker att besvara är hur hälso- och sjukvårdslagens krav på helhetssyn kan åstadkommas när det inte finns metoder för vetenskaplig

sammanvägning av olika grundläggande perspektiv. Enligt författaren är helhetssyn ett fenomen eller begrepp som endast har mening i en konkret och aktuell situation, t ex när en behandlingsplan görs upp för en patient.

Många kloka tankar

Utöver ovanstående innehåller boken en hel del nyttig information om värddideologier, vårdorganisation och vårdutveckling. Sammantaget innehåller denna bok många kloka tankar om normer, värderingar och vetenskapliga perspektiv som är styrande för vårt tänkande och handlande som sjukvårdspersonal. Boken torde bli en av intresse för kursister i samhällsmedicin på läkarlinjen eller motsvarande undervisning på vårdhögskolorna. •

Ekonomisk förändring påverkar hälsan

Lowell S Levin, Laurie McMahon, Erio Ziglio, eds. **Economic change, social welfare and health in Europe.** 131 sidor. Köpenhamn: World Health Organization, 1995. Pris Sw fr 29. ISBN 92-890-1318-4.

Recensent: leg läkare Urban Janlert, institutionen för epidemiologi, Umeå universitet.

Det kommer dessa dagar allt fler signaler på hur de ekonomiska förändringarna i Sverige, med ökad arbetslöshet och sänkta ersättningsnivåer i välfärdssystemen, leder till problem av olika slag, såväl hälsomässiga som sociala.

Aktuell belysning

Denna bok, som baseras på en konferens som hölls i Helsingfors sommaren 1993, ger i ett antal artiklar en aktuell belysning av kunskapsläget då det gäller sambanden mellan ekonomiska förändringar och hälsa och välfärd. Arbetslöshetens inverkan på såväl somatisk som psykisk hälsa liksom samband mellan inkomstfördelning och inkomstförändring och hälsa står i centrum för

framställningen. Det empiriska underlaget hämtas i huvudsak från Norden, men även Tyskland och Ungern finns representerade.

Ett avslutande kapitel finns också en sammanställning av de idéer och överväganden som blev resultatet av de grupparbeten som hölls i anslutning till konferensen. Här diskuteras problemen med behovsprövade bidrag, liksom de potentiella riskerna med att jämlikhetsmålet betonas alltför starkt.

Ett kapitel ägnas åt folkhälsoarbetets möjligheter och svårigheter.

Boken ger en god överblick över kunskapsläget på området, med betoning på den kunskap som kan samlas in genom befolkningsenkäter av olika slag. Till de flesta kapitlen hör utförliga litteraturlistor för den som vill skaffa sig mer detaljerad kunskap.

God överblick

För den som är intresserad av området ger boken en god aktuell överblick över forskningsläget. Genom sin form är den också mer tillgänglig än det förhållandevis stora antal originalartiklar som man måste gå igenom för att få motsvarande information. •

Kan du anmäla läromedel på CD-ROM?

Allt fler förlag ger nu ut medicinska läromedel på CD-ROM, ofta parallellt med publicering i bokform. Läkartidningen kommer framöver att anmäla sådana produkter, och vi vill därför ha kontakt med fler anmälare som har tillräcklig erfarenhet av tekniken – och givetvis tillräcklig kompetens inom respektive specialitet – för att kunna anmäla CD-ROM-produktioner.

Även om vi i förlagskataloger etc fortlöpande söker efter nya intressanta produktionsmetoder, välkomnar vi tips om sådana nya verk.

Anmäl intresse genom att skriva några rader till bokredaktör Yngve Karlsson, Läkartidningen, Box 5603, 114 86 Stockholm.